

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

**Školní vzdělávací program pro předškolní
vzdělávání**

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

1	Identifikační údaje o škole	1
1.1	Název ŠVP.....	1
1.2	Údaje o škole.....	1
1.3	Zřizovatel.....	2
1.4	Platnost dokumentu	2
2	Obecná charakteristika školy	3
2.1	Velikost školy.....	3
2.2	Lokalita školy	3
2.3	Charakter a specifika budovy	3
3	Podmínky vzdělávání.....	4
3.1	Věcné podmínky.....	4
3.2	Životospráva	5
3.3	Psychosociální podmínky	5
3.4	Organizace chodu	6
3.5	Řízení mateřské školy	7
3.6	Personální a pedagogické zajištění.....	8
3.7	Spoluúčast rodičů	9
3.8	Podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	10
3.9	Podmínky vzdělávání dětí nadaných	10
3.10	Podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let.....	11
4	Organizace vzdělávání.....	11
5	Charakteristika vzdělávacího programu.....	12
5.1	Zaměření školy	12
5.2	Dlouhodobé cíle vzdělávacího programu.....	13
5.3	Metody a formy vzdělávání.....	13
5.4	Zajištění vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí nadaných	14
5.5	Zajištění průběhu vzdělávání dětí od dvou do tří let	14
5.6	Zajištění průběhu vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka	15
6	Vzdělávací oblast ŠVP	15

1. Identifikační údaje o škole

1.1 Název ŠVP

NÁZEV ŠVP: Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MOTIVAČNÍ NÁZEV: Poznej sám sebe i barvy okolního světa

1.2 Údaje o škole

NÁZEV ŠKOLY: Mateřská škola Barevný svět, Frýdek-Místek, Slezská 770, příspěvková organizace

Právní subjekt vznikl 01. 01. 2022.

Mateřská škola je zřízena Statutárním městem Frýdek-Místek a je zapsána v obchodním rejstříku.

Platnost ŠVP: od 01. 09. 2022

Identifikační údaje školy:

IČ: 11893079

Sídlo MŠ: Slezská 770, Frýdek-Místek

Telefon: 771 509 269

www stránky:

www.msbarevnysvet.cz

E – mail: skola@ms-barevnysvet.cz

Statutární zástupce: Adam Mráček (změna ŘŠ od 1. 3. 2025)

Zpracovatel kurikula: Bc. Mária Steculová

1.3 Zřizovatel

NÁZEV ZŘIZOVATELE:

Statutární město Frýdek-Místek

ADRESA ZŘIZOVATELE:

Magistrát města Frýdku-Místku
Radniční 1148, PSČ 738 01

KONTAKTY:

ID datové schránky: w4wbu9s

IČO: 00296643

Tel: 558 609 111

www: www.frydek-mistek.cz

email:

xxx:

yyy: [podatelna@frydek-mistek.c](mailto:podatelna@frydek-mistek.cz)

z

1.4 Platnost dokumentu

PLATNOST DOKUMENTU: od 1.9.2022 do 31.8.2026

VERZE ŠVP: 1

DATUM PROJEDNÁNÍ V PEDAGOGICKÉ RADĚ: 27. 8. 2022

.....

ředitel školy

Adam Mráček

.....

Razítko školy

2 Obecná charakteristika školy

2.1 Velikost školy

Kapacita školy: Celková kapacita MŠ je 167 dětí

Počet tříd: 8 tříd

Počet pedagogických pracovníků: 17

V případě potřeby a možnosti je stálý počet pracovníků doplňován o další pracovníky (např. asistenty pedagoga).

2.2 Lokalita školy

Lokalita školy:

Součástí mateřské školy jsou tři samostatné budovy na těchto adresách:

- Slezská 770, Frýdek-Místek s kapacitou 64 dětí
- Bavlňářská 455, Frýdek-Místek s kapacitou 67 dětí
- Slezská 2011, Frýdek-Místek s kapacitou 36 dětí

2.3 Charakter a specifikum budovy

Charakter a specifikum budovy/budov:

Budova Slezská 770 – Budova je podsklepená a s půdou, v prvním patře se nachází samostatné jídelny a výdejna, šatny, toalety a třída Sluníček, ve druhém patře pak třídy Motýlků a Kuřátek, společná tělocvična, toaleta, kabinety didaktických pomůcek, zázemí pro personál a kancelář.

Budova Bavlňářská 455 – Budova je podsklepená, napojená na již nefunkční systém protiatomového krytu. V prvním patře se nachází výdejna a dvě samostatné přípravné k výdeji stravy, kancelář, zázemí pro údržbu, kabinety didaktických pomůcek, třídy Berušek a Květinek včetně jejich samostatných ložnic, toalet a šaten. Ve druhém patře najdeme třídu Sluníček včetně samostatné ložnice, toalet a šaten, dále pak místnost speciálního pedagoga.

Budova Slezská 2011 – Budova je podsklepená s půdou, v prvním patře jsou šatny dětí a třídy Sovíček a Myšek, toaleta. V druhém patře je samostatná jídelna a výdejna, volná třída k využití Smyslohraní.

Všechny třídy jsou koncipovány jako věkově homogenní.

Mateřská škola nemá vlastní školní kuchyň a dováží stravu ze Základní školy Frýdek-Místek, J. Čapka 2555.

Dopravní dostupnost školy:

Budovy mateřské školy jsou v sídlištní zástavbě Slezská ve Frýdku-Místku, většina dětí dochází do mateřské školy pěšky. V okolí je rovněž několik autobusových zastávek a dostupných parkovišť.

Informace z historie školy:

Od 1. 1. 2022 se mateřská škola oddělila od Základní školy Frýdek-Místek, Jana Čapka 2555 a vznikl tak nový právní subjekt – Mateřská škola Barevný svět, Frýdek-Místek, Slezská 770.

Jednotlivé budovy se průběžně revitalizují, obnovuje se nábytek ve třídách, modernizují didaktické pomůcky. Všichni učitelé mají přístup k třídním notebookům, mobilním telefonům a barevné tiskárně, internet je dostupný ve všech budovách a místnostech.

3 Podmínky vzdělávání

3.1 Věcné podmínky

Ve všech třídách mateřské školy je z důvodu malého prostoru snížená kapacita dětí, a to následovně:

- Slezská 770: Koťátka 20 dětí, Motýlci 22 dětí, Kuřátka 22 dětí
- Bavlňáská 455: Sluníčka 21 dětí, Květinky 23 dětí, Berušky 23 dětí
- Slezská 2011: Myšky 17 dětí, Sovičky 19 dětí

Spontánní i řízené hry a činnosti se uskutečňují ve třídách. Ty jsou vybaveny takovým nábytkem, do kterého jsou ukládány hračky a pomůcky, volně dětem přístupné.

Dětský nábytek, tělocvičné nářadí, hygienické zařízení (umývárny a toalety) i lůžka pro odpočinek dětí jsou přizpůsobeny antropometrickým požadavkům.

Hračky, pomůcky, náčiní i materiály jsou průběžně a podle potřeby doplňovány. Jsou umístěny tak, aby byly všem dětem dostatečně přístupné a ukládají se podle stanovených pravidel.

Dětské práce jsou vystavovány na chodbách i v šatnách MŠ, jsou dětem i rodičům volně přístupné.

Při pobytu venku využíváme přilehlé zahrady, které je vybaveny pískovištěm a zahradními hracími prvky, které vybízejí k pohybovými aktivitám. V dostupné vzdálenosti je několik veřejných dětských hřišť, park, příroda.

Vnitřní i venkovní prostory MŠ splňují bezpečnostní a hygienické normy dle platných předpisů (týkajících se např. čistoty, teploty, vlhkosti vzduchu, osvětlení, hluchosti, světla a stínu, alergizujících či jedovatých látek a rostlin.)

3.2 Životospráva

Mateřská škola nemá vlastní kuchyni a stravu dvakrát denně dováží ze Základní školy Frýdek-Místek, Jana Čapka 2555. Strava se dětem podává třikrát denně. V budovách Slezská 770 a Slezská 2011 se děti stravují v samostatných jídelnách, budova Bavlnářská 455 využívá k podávání stravy jednotlivé třídy. Při sestavování jídelníčku se přihlíží k pestrosti a výběru zdravých a výživných potravin. Denně je na třídách k dispozici dostatek tekutin, ke kterým jsou děti pravidelně vybízené. Jsou nalévány do vlastních hrníčků.

Dětem jsou vštěpovány zdravé stravovací návyky. Do jídla děti nenutíme. Snažíme se jim všechna jídla nabízet a motivovat je k ochutnání, avšak pokud dítě odmítá, respektujeme jeho přání.

Při nástupu do MŠ jsou děti i jejich rodiče seznámeni s režimem dne, který je flexibilní a umožňuje činnosti v průběhu dne přizpůsobovat aktuálním situacím a potřebám.

Děti jsou denně venku, výjimkou jsou nevyhovující klimatické podmínky (inverze, hustý déšť, velký mráz).

K volnému pohybu dětí slouží jak třídy, tak přilehlé zahrada i rozmanité okolí, které nabízí spoustu zajímavých míst pro celoroční vycházky.

Učitelé dětem poskytují vzor podle zásad zdravého životního stylu.

3.3 Psychosociální podmínky

Usilujeme o to, aby se děti, jejich rodiny i zaměstnanci mateřské školy cítili v jejím prostředí bezpečně, aby zde vládla klidná a přátelská atmosféra založená na empatii a vzájemné důvěře.

Nově příchozí děti mají možnost postupné adaptace, aby vstup do mateřské školy byl co nejméně náročný, přirozený a pozitivní. Učitelé respektují individualitu jednotlivých dětí ve smyslu individuálního tempa, úrovně vývoje a schopnosti adaptace na nové prostředí.

Učitelé v maximální míře respektují vývojová i individuální specifika jednotlivých dětí. Vedou výchovně-vzdělávací proces úměrně věkovému složení jednotlivých tříd. Děti nejsou neúměrně zatěžovány či neurotizovány spěchem ani nadměrnou náročností nabízených činností. Každému dítěti se učitelé snaží nabídnout pocit úspěchu a osobních pokroků. Ve vztahu s dětmi respektujeme zásady efektivní a partnerské komunikace.

Všechny děti mají rovnocenné postavení a žádné z nich není zvýhodňováno ani znevýhodňováno. Jakékoliv projevy nerovnosti, podceňování a zesměšňování dětí jsou nepřijatelné.

Dodržování předem domluvených pravidel a volnosti a svobody dětí jsou rovnoměrně vyvážené. Děti mají prostor vyjádřit své názory, potřeby a přání, na které je dle možností brán zřetel. Naproti

tomu věříme, že dodržování určitých pravidel a respektování řádu dětem poskytuje pocit bezpečí a zaručuje dobré podmínky pro vytvoření přátelské atmosféry, kde každý (rodič, dítě i pedagog) mají své práva i povinnosti, podle kterých se přirozeně řídí.

Děti jsou vedeny k respektování pravidel soužití ve třídě, k rozvoji kooperativních dovedností a k vzájemné empatii. Usilujeme o to, aby se každé dítě v prostředí třídy cítilo bezpečně, aby se cítilo přijímáno takové, jaké je a aby do mateřské školy chodilo rádo.

Pedagogický styl, resp. způsob, jakým jsou děti vedeny, je podporující, sympatizující, projevuje se přímou, vstřícnou, empatickou a naslouchající komunikací učitele s dětmi. Je vyloučeno manipulování s dítětem, zbytečné organizování dětí z obavy o časové prostoje, podporování nezdravé soutěživosti dětí. Jakákoliv komunikace s dítětem, kterou dítě pociťuje jako násilí, je nepřijatelná.

Spoluúčast a rozhodování o činnostech a tématech je na vzájemné spolupráci jednak učitelů ve třídě, ale také se odvíjí od formulovaných zájmů dětí. Vzdělávací nabídka odpovídá vývojovým možnostem a potřebám dětí. Je jim tematicky blízká, pro dítě užitečná a prakticky využitelná. Zaměřujeme se také na poznání sebe sama, práci s emocemi a využití získaných informací ke zlepšení mezilidských, přátelských vztahů a vztahu k sobě samému.

Učitelé podporují děti v maximální samostatnosti v oblasti sebeobsluhy i jiných činnostech. Platí dvě pravidla: 1. pomoz mi, abych to dokázal sám, 2. to, co jednou dítě zvládne samo, neděláme za něj. Učitel úspěchy i pokusy dětí slovně pozitivně hodnotí, projevuje dítěti uznání, pozitivně jej oceňuje a motivuje. Vyvarujeme se paušálních pochval stejně jako negativním slovním komentářům, ironii, sarkasmu a odsudků.

Vztahy mezi učitelem a dítětem má být zdvořilý, solidární, založený na vzájemné pomoci a podpoře.

Učitel se programově věnuje neformálním vztahům dětí ve třídě a nenásilně je ovlivňuje prosociálním směrem (prevence šikany a jiných sociálně patologických jevů u dětí).

3.4 Organizace chodu

Denní řád se v maximální možné míře přizpůsobuje potřebám dětí a jejich individuálním možnostem. Děti nepřetěžujeme, vyházíme z jejich zájmu. Řízené činnosti a volná hra jsou vyvážené tak, aby odpovídali potřebám dětí, které se každý den liší.

Denně zařazujeme zdravotně pohybové řízené chvíle, které mají mít preventivní a motivační charakter.

Učitelé se plně věnují dětem a jejich vzdělávání. I v běžných situacích se snaží být dětem vzorem jak v ohledu kladných charakterových vlastností, tak v mezilidských vztazích, tak v oblastech běžného života. Také učitelé mají na paměti respektování základních principů RVP PV a ŠVP.

Děti ve třídách nacházejí vhodné a bezpečné prostředí pro vzdělávání, tvoření, učení se, vytváření přátelských vztahů s dětmi i dospělými, vyjádření vlastních potřeb a názorů, ale zároveň klid, bezpečí a soukromí.

V období adaptace se snažíme co nejvíce přizpůsobit potřebám jednotlivých dětí. Naše MŠ je otevřená spolupráci s rodiči, a tak mají kdykoliv po domluvě s pedagogy ve třídě dovoleno být součástí výchovně-vzdělávacího procesu. Doporučujeme rodičům, aby v adaptačním období přistoupili na návrhy pedagogů v ohledu ranních loučících rituálů. Avšak nabízíme aktivní informování rodičů o tom, jak si dítě v MŠ vede. V případě problematické adaptace je možné pozvolně dobu v mateřské škole prodlužovat.

Děti mají dostatek příležitostí a časového prostoru pro volnou hru. Dopřejeme dětem možnost vrátit se později k rozehrané hře, na ukončení her upozorňujeme děti v dostatečném časovém předstihu, aby je mohly plynule ukončit, případně upravit prostředí tak, aby ve hře mohly později pokračovat.

Veškeré aktivity jsou organizovány tak, aby děti byly podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování, aby se zapojovaly do organizace činností, pracovaly svým tempem apod.

Jsou vytvářeny podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti, děti mají možnost účastnit se společných činností v malých, středně velkých i velkých skupinách.

Je dostatečně dbáno na osobní soukromí dětí. Pokud to děti potřebují, mají možnost uchýlit se do klidného koutku a neúčastnit se společných činností, stejně tak i možnost soukromí při osobní hygieně.

Nejsou překračovány stanovené počty dětí ve třídě, spojování tříd je maximálně omezeno.

3.5 Řízení mateřské školy

Informace pro rodiče jsou k dispozici na webových stránkách mateřské školy - www.ms-barevnysvet.cz, na nástěnkách v šatnách u jednotlivých tříd, na uzavřených Facebookových stránkách jednotlivých budov a soukromých skupin na platformě Whats App. Zároveň mají rodiče možnost komunikovat s učiteli při předávání dětí, případně si sjednat s pedagogy osobní schůzku k projednání individuálních záležitostí.

Informační systém je vytvořen i pro zaměstnance (provozní porady, pedagogické rady, soukromé skupiny na platformě Whats App, ústní předávání aktuálních informací, nástěnky).

Povinnosti a úkoly zaměstnanců jsou jasně vymezeny. Učitelé pracují jako tým a za zásadní považujeme i spolupráci s rodiči. Kontrolní činnost probíhá formou hospitací a rozborů činností. Evaluační činnost probíhá formou dotazníků, rozhovorů, ústních hodnocení při osobních schůzkách, na pedagogických radách a 1x měsíčně vyplňováním evaluačních listů.

Při vedení ředitel vytváří klidné a přátelské klima, prostředí, kde se všichni zaměstnanci cítí respektováni. Pečuje, aby atmosféra v mateřské škole byla otevřená, přátelská, plná tolerance a aby se každý cítil být důležitým článkem týmu.

Ředitel školy vyhodnocuje práci všech zaměstnanců, pozitivně zaměstnance motivuje a podporuje jejich vzájemnou spolupráci.

Pedagogický sbor pracuje jako tým a je otevřený ke spolupráci s rodiči. Jednotlivé třídy plánují podle potřeby a zájmu společné akce s rodiči (probíhající v odpoledních hodinách, nad rámec přímé pracovní činnosti, tj. v době nepřímé práce), která probíhá neformálně, v přátelské a otevřené atmosféře. Tato setkání mají za účel vytváření a prohlubování pozitivních vztahů mezi rodiči, mezi rodiči a pedagogy, mezi dětmi a pedagogy a také mezi všemi těmito skupinami a vedením MŠ. Téma, průběh, obsah a organizace jednotlivých setkání jsou plně v kompetenci třídních učitelek.

Plánování pedagogické práce a chodu mateřské školy je funkční, opírá se o předchozí analýzu a využívá zpětnou vazbu. Plánování v jednotlivých třídách je sjednocené, má podobnou formu, učitelky jej vypracují písemně, zakládají je do společného dokumentu, který je následně součástí TVP.

Ředitel vypracovává školní vzdělávací program ve spolupráci s ostatními členy týmu. Kontrolní a evaluační činnosti zahrnují všechny stránky chodu MŠ. Z jejich výsledků jsou vyvozovány závěry pro další práci. Výsledky kontrolní a evaluační činnosti jsou užitečné a smysluplné.

Mateřská škola spolupracuje se zřizovatelem a dalšími orgány státní správy a samosprávy, se základními školami v nejbližším okolí. Dále spolupracuje s odborníky poskytujícími pomoc zejména při řešení individuálních výchovných a vzdělávacích problémů dětí zejména s PPP a SPC. Navštěvujeme blízké základní školy, vzdělávací instituce s akcemi pro děti, spolupracujeme se sportovními kluby.

3.6 Personální a pedagogické zajištění

Všichni zaměstnanci, kteří pracují v mateřské škole jako pedagogičtí pracovníci, mají předepsanou odbornou kvalifikaci. Ti, kterým část odbornosti chybí, si ji průběžně doplňují.

Pedagogický sbor, resp. pracovní tým funguje na základě jasně vymezených a společně vytvořených pravidel. Zaměstnanci se chovají podle etického kodexu pracovníků mateřské školy, vzájemně si pomáhají a spolupracují, jednají profesionálně.

Všichni učitelé se sebevzdělávají (dle plánu a dle svých potřeb). Ředitel podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) s ohledem na organizační a finanční možnosti organizace a individuální zájem učitele.

Ředitel podporuje profesionalizaci pracovního týmu, sleduje udržení a další růst profesních kompetencí všech pedagogů (včetně své osoby), vytváří podmínky pro jejich další systematické vzdělávání.

Směny učitelů jsou organizovány takovým způsobem, aby byla vždy a při všech činnostech zajištěna optimální pedagogická péče o děti.

Je podle aktuálních možností a podmínek zajištěno překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů ve třídě, optimálně alespoň v rozsahu dvou a půl hodiny.

Zaměstnanci jednají, chovají se a pracují profesionálním způsobem (v souladu se společenskými pravidly a pedagogickými a metodickými zásadami výchovy a vzdělávání předškolních dětí).

V mateřské škole působí logopedický preventista a speciální pedagog (Michaela Chlebková, DiS.), který jednou ročně provede logopedickou depistáž v obou třídách.

3.7 Spoluúčast rodičů

Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.

Rodiče jsou pravidelně informováni o činnosti třídy i celé MŠ. Mají také kdykoliv možnost se vyjádřit k chodu a podmínkám MŠ. Mohou přinášet nové návrhy na zlepšení, poznámky apod. Rodiče se účastní akcí pořádaných mateřskou školou pro děti a rodiče a jsou aktivními partnery při pomoci s organizací těchto akcí.

Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.

Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.

Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.

3.8 Podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Mateřská škola zajišťuje spolupráci se zákonnými zástupci dítěte, školskými poradenskými zařízeními, v případě potřeby spolupráci s odborníky mimo oblast školství.

V případě umístění dítěte se SVP ředitel přizpůsobí počet dětí ve třídě dle zákonných požadavků a přizpůsobí všechny podmínky tak, aby bylo vzdělávání pro dítě individualizované a přizpůsobené.

Pro děti s SVP bude zajištěna:

- úzká spolupráce s odborníky, poradenskými zařízeními a se zákonnými zástupci dítěte
- jsou využívány speciální didaktické pomůcky zaměřené na individuální rozvoj oslabených oblastí
- je zajištěn důsledný individuální přístup pedagoga k dítěti
- v případě potřeby pedagog, nebo speciální pedagog vypracuje PLPP a MŠ poskytne 1. stupeň podpory
- v případě, že je dítěti přiznám SPZ vyšší stupeň podpory, škola mu jej poskytne a speciální pedagog vypracuje IVP dle doporučení SPZ

PLPP vyhodnocuje MŠ (učitel, spec. pedagog) nejpozději po 3. měsících od zahájení poskytování 1. stupně PO

3.9 Podmínky vzdělávání dětí nadaných

Mateřská škola dle svých možností vytváří takové materiální podmínky, které umožní dítěti jeho talent rozvíjet (např. nadstandardní vybavení třídy hudebními nástroji, výtvarnými pomůckami).

Vzdělávání nadaných dětí probíhá takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet.

Při vzdělávání jsou vytvářeny vhodné organizační podmínky (např. možnost samostatné práce s náročnějším zadáním).

Pedagogové si prohlubují znalosti a dovednosti související se vzděláváním nadaných dětí. Podporují zvědavost dítěte, povzbuzují ke kladení otázek, podporují hledání vlastních cest a způsobů řešení, tvořivost, kombinační schopnosti a originalitu.

Mateřská škola spolupracuje s odborníky ze školského poradenského zařízení, se zákonnými zástupci dítěte.

3.10 Podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let

Specifika u dětí ve věku od dvou do tří let věku související s dosahovanou úrovní ve všech oblastech vývoje dítěte - touha po poznání, experimentování, objevování, poznávání všemi smysly, egocentrické projevy - vymezování vůči ostatním, menší obratnost, výrazné rozdíly vývoje. Má silnou potřebu úzké vazby na dospělou osobu, proti starším dětem podstatně méně zkušeností.

Naše škola zatím neumožňuje nástup do předškolního vzdělávání dětem od dvou let (přijímáme děti nejmladší 2,5 let - dle kapacity MŠ) a to vzhledem k tomu, že není vybavena materiálně (dostatečné množství bezpečných hraček a pomůcek pro dvouleté děti) a není vybavena ani vhodným nábytkem - zabezpečenými skříňkami. Šatna není vybavena dostatečně velkým úložným prostorem na náhradní oblečení a hygienické pomůcky. Nejsou nastaveny podmínky v oblasti personální, učitelé se nepřekrývají dostatečně dlouhou dobu, škola nemá chůvu a tím by nemohly být splněny individuální potřeby dětí v tomto věku.

4 Organizace vzdělávání

Druh provozu školy: Celodenní

Počet tříd včetně bližší charakteristiky:

Mateřská škola disponuje 8 třídami s rozlišnými kapacitami. Rozdělení tříd je zpravidla následující:

- Třída Koťátek – 20 dětí, 2-4 roky
- Třída Motýlků – 22 dětí, 4-5 let
- Třída Kuřátek – 22 dětí, 5-6 let
- Třída Sluníček – 21 dětí, 2-4 roky
- Třída Květinek – 23 dětí, 4-5 let
- Třída Berušek – 23 dětí, 5-6 let
- Třída Myšek – 17 dětí, 2-4 roky
- Třída Soviček – 19 dětí, 4-6 let

Pravidla pro zařazování do jednotlivých tříd:

Děti zařazujeme do tříd zpravidla na základě data narození, s přihlédnutím k jejich individuálním potřebám, popřípadě individuálním zvláštnostem a sociální zralosti.

Činnosti se souběžným působením dvou učitelů ve třídě:

Souběžné působení obou učitelů zpravidla zahrnuje řízenou činnost, pobyt venku, oběd a přípravu na odpočinek.

Kritéria pro přijímání dětí do mateřské školy:

Při přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání jsou k dispozici uvedena kritéria pro přijímání. Ta jsou zpřístupněna na webových stránkách mateřské školy www.ms-barevnysvet.cz, a to nejméně 14 dní před zápisem dětí do MŠ a zákonní zástupci jsou s těmito kritérii seznámeni i v den zápisu. Zodpovědná osoba za zveřejnění je ředitel mateřské školy.

5 Charakteristika vzdělávacího programu

5.1 Zaměření školy

Naše mateřská škola se zaměřuje na spolupráci mezi dětmi, umění komunikovat, pochopení svých emocí a pocitů. Kromě toho, že pracujeme na tom, aby naše děti byly dostatečně připravené na vzdělávání na základní škole, usilujeme a pečujeme také o zdravý psychický vývoj dětí předškolního věku. Učíme děti vnímat, poznávat a pracovat se svými pocity. Inspirací pro vytvoření této koncepce a našeho ŠVP se stala publikace Děti a emoce - V. Černý, K. Grofová a také další publikace od autorů, kteří se tematikou emocí u dětí zabývají. Jejich názory na vzdělávání a výchovu předškolních dětí jsou pro nás směrodatné, a jelikož se opírají o rodinnou výchovu, také my si klademe za důležité pracovat nejen s dětmi samotnými, ale také s celou rodinou, jakožto sociálním prostředím, které je pro dítě přirozené. Mateřská škola v takovém případě rodinnou výchovu perfektně doplňuje a poskytuje dítěti adekvátní vzdělávání odpovídající jeho věku a individuálním možnostem.

Výsledkem našeho působení by mělo být dítě, které se dobře orientuje v sociálních situacích, je schopno vytvářet a udržovat přátelské vztahy s vrstevníky i s dospělými, orientuje se ve vlastních potřebách a dovede svá přání a potřeby vhodně formulovat, chová se společensky přijatelným způsobem, respektuje potřeby jiných, je empatické, respektuje předem stanovená pravidla společného soužití a v případě neuvěle přijatelným způsobem komunikuje o svých pocitech. Váží si práce jiných lidí, zná své silné i slabé stránky. Orientuje se v předškolních dovednostech v rozsahu jeho individuálních možností apod.

5.2 Dlouhodobé cíle vzdělávacího programu

- Podporovat duševní pohodu dětí, rozvíjet jejich intelekt, řeč, poznávací procesy a funkce, city, vůli, kamarádské vztahy – cestou přirozené výchovy a vzdělávání na základě interakce s okolím a svou vlastní prožitou zkušeností, se zaměřením na rozvoj smyslů
- Rozvíjet u dětí schopnost empatie
- Pracovat citlivě s pocity a emocemi dětí, podporovat u dětí sebepoznání, sebejistotu a pozitivní vztah k sobě samému
- Učit děti vnímat svět kolem sebe, dění v tomto světě, utvořit základy pro odpovědný postoj dítěte ke společenskému a přírodnímu prostředí (EVVO).
- Zlepšovat tělesnou zdatnost, podporovat rozvoj pohybových dovedností, učit sebe obslužným dovednostem, vést děti ke zdravému životnímu stylu.
- Podporovat rozvoj sociálně-kulturních postojů, návyků a dovedností dítěte, učit je přijímat společenské, morální a estetické hodnoty.
- Rozvíjet a prohlubovat spoluúčast s rodiči v individuální spolupráci, nabídkou společných akcí, poradenským servisem, vzájemnou komunikací

5.3 Metody a formy vzdělávání

Formy vzdělávání:

Činnosti řízené i neřízené – volné, jsou vyvážené. Třída funguje společně jako skupina, kde všichni její členové cítí přirozenou sounáležitost, a tak se aktivně zapojují do společných činností. V případě, že je ve třídě dítě, které se nechce zapojit, tak jej nenutíme, činnosti dál nabízíme, zkoušíme motivovat, ale ponecháme prostor i pro vlastní rozhodnutí.

Metody vzdělávání:

Mezi metodami vzdělávání, které jsou využívány, převládají prožitkové učení, slovní, názorné, praktické a situační. Využíváme také spontánní sociální učení, kooperativní a také metodu retrospekce - rozebrání prožité situace.

5.4 Zajištění vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí nadaných

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení PLPP:

Minimálně jednou ročně probíhá depistáž ve všech třídách, kterou provádí speciální pedagog, případně určený pedagog. V případě záchytu případného problému nebo potíží v jakékoliv oblasti poskytneme rodičům potřebnou intervenční a poradenskou schůzku, kde je seznámíme s náplní PLPP, který zpracuje speciální pedagog, případně určený pedagog. PLPP plní pak učitelé ve třídě i případný suplující učitel. K vyhodnocení PLPP dochází zpravidla nejpozději za 3 měsíce od jeho zahájení.

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení IVP:

V případě, že v naší mateřské škole je umístěno dítě se SVP, ředitel školy komunikuje s poradenským zařízením, které vydá PO odpovídající potřebám dítěte. Jestliže se jedná o dítě s potřebou IVP, vypracuje jej speciální pedagog (nebo ředitelem určený jiný zodpovědný pedagog) ve spolupráci s třídními učiteli, kteří budou IVP realizovat v každodenní péči. IVP dále konzultuje škola i se zákonnými zástupci a přihlíží v něm na jejich požadavky. Dle požadavků poradenského zařízení pak IVP i nastavená PO pravidelně vyhodnocuje (spec. pedagog, nebo ředitelem určený zodpovědný pedagog).

Zodpovědné osoby:

Ředitel MŠ, třídní učitelé, speciální pedagog, jiný ředitelem určený zodpovědný pedagog

5.5 Zajištění průběhu vzdělávání dětí od dvou do tří let

V naší mateřské škole poskytujeme péči a vzdělávání dětem zpravidla od 2,5 roku. Pro děti od dvou let věku naše mateřská škola není vybavena.

5.6 Zajištění průběhu vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

Cílem poskytované jazykové přípravy dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka je, aby při přechodu na základní školu měly takové jazykové a sociokulturní kompetence v českém jazyce, které jim umožní zapojit se do výuky v základní škole a dosáhnout školního úspěchu.

Pedagogové mateřské školy poskytují dětem-cizincům a dětem, které pocházejí z jiného jazykového a kulturního prostředí potřebnou podporu při osvojování českého jazyka již od jejich nástupu do mateřské školy.

Při práci s celou třídou, ve které se vzdělávají i děti, které se český jazyk učí jako druhý jazyk, pedagogové uzpůsobují didaktické postupy a děti cíleně podporují v osvojování českého jazyka u těchto dětí.

6 Vzdělávací oblast ŠVP

Vzdělávací oblast ŠVP

Náš školní vzdělávací program (ŠVP), s názvem „Poznej sám sebe i barvy okolního světa“, je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Výchozím bodem pro tento program se nám staly rámcové cíle, specifikované v RVP PV, a to

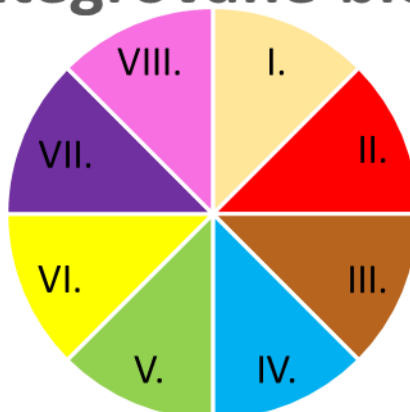
1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání;
2. osvojení hodnot, na nichž je založena naše společnost
3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

Při vytváření ŠVP jsme vycházeli především z publikace Děti a emoce – V. Černý, K. Grofová, která se nám stala inspirací při volbě integrovaných bloků a jejich charakteristik.

Tedy výsledkem předškolního vzdělávání v naší MŠ by mělo být dítě, které je schopno, s ohledem na svůj věk a individuální možnosti, zacházet s vlastními emocemi.

Orientuje se v nich a dovede je specifikovat, komentovat a zpracovávat. Váží si práce i schopností jiných lidí, zná svoji hodnotu a má přiměřené sebevědomí, chová se ohleduplně, ale umí se i vhodným způsobem prosadit. Vnímá zákonitosti života jako jeho přirozenou součást, chová se asertivně, umí projevit pozitivní i negativní emoce přiměřeným způsobem, respektuje osobitosti jiných apod.

Integrované bloky

■ I. Změna, překvapení, zvědavost	■ II. Strach, odvaha
■ III. Smutek, ztráta, smrt	■ IV. Stud, tréma, sebedůvěra
■ V. Všímavost, umění být tady a teď	■ VI. Radost, štěstí, vděčnost
■ VII. Hněv, tolerance, soucit	■ VIII. Kamarádství, přátelství, láska

Klíčové kompetence:

Každý pedagog si při plánování volí klíčové kompetence z RVP PV (viz níže) dle činností, které plánuje v následujícím období plnit, a to tak, aby se postupně zaměřil na všechny.

Dále do TVP a jednotlivých týdenních (případně více týdenních) plánů vybírá dílčí vzdělávací cíle a očekávané výstupy ze ŠVP, které jsou již vybrané z RVP PV v každém IB dle jeho zaměření a charakteristiky.

- 1. Kompetence k učení**
- 2. Kompetence k řešení problémů**
- 3. Kompetence komunikativní**
- 4. Kompetence sociální a personální**
- 5. Kompetence činnostní a občanské**

Kompetence k učení

1. Soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
2. Uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení
3. Má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije

4. Klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
5. Učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům
6. Odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých
7. Učí se s chutí, pokud se mu dostává uznání a ocenění

Kompetence k řešení problémů

1. Všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva a aktivní zájem
2. Řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
3. Řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost
4. Užívá při řešení myšlenkových i praktických problémů logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích
5. Zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti
6. Rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit
7. Chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit
8. Nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

Kompetence komunikativní

1. Ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog
2. Dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)
3. Domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci
4. Komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi i dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícný, iniciativní a aktivní je výhodou
5. Ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní
6. Průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím
7. Dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon apod.)
8. Ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku

Kompetence sociální a personální

1. Samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej

2. Uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky
3. Projevuje dětským způsobem citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost
4. Dokáže se ve skupině prosadit, ale i podřídít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy
5. Napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí
6. Spolupodílí se na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim
7. Při setkání s neznámými lidmi či neznámých situacích se chová obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout
8. Je schopno chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečností
9. Chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování

Kompetence činnostní a občanské

1. Učí se svoje činnosti a hry plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat
2. Dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky
3. Odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem
4. Chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá
5. Má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých
6. Zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění
7. Chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky
8. Má základní dětskou představu o tom, se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat
9. Spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat
10. Uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu
11. Ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit
12. Dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)

I. Integrovaný blok:**Změna, překvapení, zvědavost****Charakteristika bloku:**

Nástup do MŠ je pro každé dítě změnou. Ať už se do školky vrací po prázdninách, nebo přichází poprvé. Tuto situaci jistě provází všechny tyto emoce. Naším záměrem je v tomto období podporovat vzájemné vztahy mezi dětmi, vytvářet pozitivní vztahy mezi dětmi a dospělými a také podporovat důvěru mezi rodiči a pedagogy. V tomto období se děti seznámí s novým prostředím MŠ a nové třídy, poučíme děti o bezpečnosti a společně si vytvoříme pravidla pro naše soužití ve třídě. Děti povedeme k samostatnosti, zvládnutí sebeobslužných dovedností, k základním hygienickým návykům i základům slušného chování-pozdravit, poprosit, poděkovat, omluvit se apod.

Prostřednictvím různých aktivit se budeme seznamovat a poznávat své individuality. U mladších dětí se zaměříme na zvládnutí případných adaptačních problémů, postupně prodlužujeme pobyt v MŠ, pracujeme na vytváření rituálů, které dětem poskytují pocit bezpečí a jistoty. Při vytváření pravidel myslíme na to, že méně je více (pravidel by mělo být jen několik), měla by být jasná a jednoznačná, měla by dávat smysl. V řízených činnostech se učíme poznávat svoji značku, orientovat se v prostředí třídy, budovy školky a na školní zahradě. Seznamujeme se se světem barev a učíme se je pojmenovat.

Stejně jako je barevný svět kolem nás i naše nitro je barevné jako duha a nabízí nám širokou škálu emocí. U starších dětí se proto zaměříme na schopnost vyjádřit své pocity slovy, gesty, mimikou, ale také prostřednictvím výtvarných, dramatických, slovesných, hudebních nebo pohybových činností. Povídáme si o tom, jaké to je někoho překvapit, zda nás někdo někdy překvapil, jak poznáme, že jsme zvědaví? Kdo z nás se někdy stěhoval? Byli jste zvědaví? Mohou být překvapení i nepříjemná? Co jste cítili při překvapení (v rukách, nohách, v bříšku, v hlavě, jinde)? Co si říkáte v duchu, když jste zvědaví? Co byste nejraději udělali, když vás někdo překvapí? Co vám pomáhá, když vás něco překvapí?

Osvojíme si celé své jméno, adresu bydliště, seznámíme se s tím, co nabízí naše město a dozvíme se více i o naší vlasti. U dětí budeme těmito činnostmi utvářet pozitivní vztah ke své rodné zemi, utvářet u dětí základy pro národní hrdost. Při práci s dětmi budeme rozvíjet všechny gramotnosti-předčtenářskou, předmatematickou, komunikační, finanční, ICT a polytechnickou, sociální, přírodovědnou a tělesnou.

Nabízená podtémata: 1. Hola, hola, školka volá

2. Pravidla nejsou povídky

3. Naše školka barevná

4. Moje město, moje země

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	1. uvědomění si vlastního těla	1. zachovávat správné držení těla
	2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i	4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej

	jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 8. vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu	podle pokynu 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 8. zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a o své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.) 9. zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.).
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- Příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrožících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	1.rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) 2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu 3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	2.pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 8. učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí) 16. rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, označení nebezpečí) a porozumět jejich významu a jejich komunikativní funkci 20.projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	2.rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)	1.vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat,

	3.posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) 4. vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení 6.vytváření základů pro práci s informacemi	všímat si (nového změněného, chybějícího) 3. pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 4. přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje 7.postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí 11.řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ 13.vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) 2.získání relativní citové samostatnosti 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 7.získání schopnosti záměrně řídit své chování a ovlivňovat vlastní situaci	1.odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory 2. uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je 4.ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování 5.vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnut se podílet na nedovolených či

		zakázaných činnostech apod. 10.respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti 13.prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.) 16.zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně-pohybovou či dramatickou improvizací apod.)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

I. Jazyk a řeč

- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- prohlížení a „čtení“ knížek

II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)

III.Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

- činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
-------------------	-----------------------	-------------------

Dítě a ten druhý	1.seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému 2.osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem 3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 7.ochrana osobního soukromá a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými	1.navazovat kontakty s dospělým, kterému je dítě svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho 2.porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad 3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství 4.odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná 8.spolupracovat s ostatními 9.dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v MŠ, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla 10.respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod. 11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 13.chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)
------------------	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivitu nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- aktivity podporující sbližování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- činnosti zaměřené na porozumění pravidlům, vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	1.poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí 2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 3.rozvoj základních kulturně společenských	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.) 2.pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

	postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny. 7. vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat 8. rozvoj společenského i estetického vkusu	3. chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé 4. začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti 5. porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých 6. adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody 7. vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s dopomocí) 10. dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově 14. zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15. vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových
--	--	---

		činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)

Rizika:

- Nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- Příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- Zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- Schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- Nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- Ironizování a znevažování úsilí dítěte
- Nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- Chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozcím od neznámých lidí
- Nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu 2.vytváření elementárního povědomí o širší přírodním, kulturním i technickém prostředí, o	1.orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí) 2.zvládat běžné činnosti a požadavky

	jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 5.osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám 8.vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi a planetou Zemí	kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 4.osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 6.vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý-jak svět přírody, tak i svět lidí 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ
--	---	---

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními reáliemi o naší republice

- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy

II. Integrovaný blok:

Strach, odvaha

Charakteristika bloku:

Objevování nových koutků naší třídy, poznávání kamarádů, ale také poznávání svého okolí prostřednictvím všech smyslů. I toto bude obsahem vzdělávacích činností i volných her v tomto období. Tyto aktivity mohou pro někoho z nás znamenat radost z objevování, avšak uvědomujeme si, že pro některé děti toto může představovat pocit strachu z nepoznaného. Každý jsme jiní a také naše emoce a pocity jsou různorodé, individuální a originální. Stejnou situaci tak můžeme vnímat různě.

V tomto období se zaměříme na poznávání dětí a jejich strachů a k podpoře odvahy. Prostřednictvím volné hry, řízené činností a rozhovorů s dětmi, budeme pozorovat, jak prožívají svoje „strachy“, s čím nejvíce v sobě zápasí, co u nich vyvolává pocit nejistoty a s čím si neví rady. Uvědomujeme si, že strach je přirozený, nemusíme se za něj stydět a může ho prožívat každý a v kterémkoliv věku. Důležité je s tímto strachem umět pracovat. K tomu využijeme také meditací a her, které nám jej pomohou překonat.

Zároveň chceme v dětech povzbuzovat přiměřené sebevědomí, sebejistotu, odvahu a přesvědčení, že každý strach je tím menší, čím víc si věříme. Nastudujeme si (pedagogové) rozdíl mezi strachem a úzkostí (kniha Děti a emoce- str. 95). Zkoušíme se postavit tváří v tvář svému strachu, pokoušíme se nakreslit strach, případně to, čeho se nejvíce bojíme a společně pak obrázky spálíme, aby splynuly se zemí a více nás nestrašili. Zahrajeme si hru „Můj bubák“- důležité je potom situaci rozebrat s dětmi a vycítit vhodnost hry pro daný kolektiv (Děti a emoce- str. 99).

Považujeme za důležité, aby děti sdílely s ostatními kamarády své pocity, ať už pozitivní nebo negativní přiměřeným způsobem. Aby si uvědomovaly, že všichni lidé jsou citlivé a jedinečné bytosti, což nás odlišuje od všech jiných stvoření a že je důležité se navzájem s těmito odlišnostmi respektovat. Povedeme děti také k úctě ke všemu živému i neživému-k přírodě i zvířatům. Podpoříme u dětí schopnost vážit si všech darů, které nám příroda dává – (ovoce, zeleninu, stromy, podzimní plody apod.) a schopnost vnímat, že na světě žijí také lidé, kteří nemají to, co my považujeme za běžné. Také podpoříme uvědomění si, jak nezbytná je sounáležitost člověka s přírodou.

Při práci s přírodninami budeme rozvíjet předmatematickou gramotnost, jemnou motoriku, konstruktivní dovednosti a představivost.

Využijeme také pohádek a příběhů k rozvoji fantazie a upevňování získaných vědomostí a dovedností a k rozvoji jazykových dovedností receptivních (naslouchání příběhům) i expresivních (samostatný řečový projev, vyjádření vlastní, nebo slyšené myšlenky apod.).

Děti se často potýkají se strachem z lékaře, a tak známým „syndromem bílého pláště“, proto se v tomto období budeme věnovat také tématu našeho zdraví. Jak ho můžeme upevňovat, co mu škodí, jak předcházet nemocem apod.? Zahrajeme si na doktora a naučíme se slušnému chování v ordinaci. V encyklopediích vyhledáme zajímavosti o lidském těle, využijeme také internet.

Nabízená podtémata: 1. Košík plný zdraví

2. Vnímáme všemi smysly

3. Barevný podzim

4. Putování za lesním skřítkem

5. Bacili jsme bacily

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 3. rozvoj a užívání všech smyslů 4. rozvoj psychické a fyzické zdatnosti 5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 6. osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě 7. osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí 8. vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu	2. zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet, chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku) 3. koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou 4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu 6. vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.) 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet

		s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 8.zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a o své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.) 12.mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- Smyslové a psychomotorické hry
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- Příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	1.rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) 2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu 3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	2.pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 7.formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat 8. učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí) 16. rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, označení nebezpečí) a porozumět jejich významu a jejich komunikativní funkci 20.projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	1.rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie 3.posilování přirozených poznávacích citů	1.vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového změněného, chybějícího) 2.záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost 3. pojmenovat většinu toho, čím je

	(zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) 4. vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení 6.vytváření základů pro práci s informacemi	obklopeno 4. přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje 5.zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) 8.chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, méně, stejně, první, poslední apod.) 9.chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase 11.řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ 13.vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních
--	---	---

		výpovědích k nim
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) 2.získání relativní citové samostatnosti 3.rozvoj schopnosti sebeovládání 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit	1.odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich podpory 2. uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je 4.ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování 5.vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnut se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod. 6.uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) 7.přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky 8.prožívat radost ze zvládnutého a poznaného 10.respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti 13.prožívat a dětským způsobem projevoval, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se,

		tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)
		16. zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně-pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

Vzdělávací nabídka:**I. Jazyk a řeč**

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo, nebo co zhlédlo
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- prohlížení a „čtení“ knížek
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

II. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- záměrné pozorování běžných objektů, předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné
- činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrolě a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevit vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	2.osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem 3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 6. rozvoj kooperativních dovedností	2.porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad 3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství 4.odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná 7.uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou 8.spolupracovat s ostatními 9.dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v MŠ, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla 10.respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky,

		pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod. 11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 12.bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod. 13.chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivitu nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sbližování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- činnosti zaměřené na porozumění pravidlům, vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochranné či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem

- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 3.rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny. 4.vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách 5.seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.) 2.pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat 3.chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé 4.začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti 5.porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých 6.adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla

		jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody 7.vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s dopomocí) 8.utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti) 10.dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově 13.vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo) 14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální
--	--	--

		(zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)

Rizika:

- Nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- Příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- Zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- Schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- Nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- Ironizování a znevažování úsilí dítěte
- Potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- Nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- Chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- Nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu	1.orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)

	2.vytváření elementárního povědomí o širší přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 4.pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 5.osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám	2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 4.osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 5.mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte 6.vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý-jak svět přírody, tak i svět lidí 7.všímat si změn a dění v nejbližším okolí 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ 9.mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Aktivitu zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- Praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Praktické činnosti na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejich prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)

III. Integrovaný blok:

Smutek, ztráta, smrt

Charakteristika bloku:

V tomto integrovaném bloku se budeme věnovat na první pohled smutným stránkám lidského života, ale uvědomíme si, že i přesto, že jsou jeho neodlučitelnou součástí, mohou znamenat také naději a radost, protože kde něco končí, tam něco nového začíná.

Může se nám stát, že si neuvědomujeme, že i děti mohou prožívat hluboký smutek. Je důležité se v tomto období zastavit a pokusit se dát prostor dětem, aby o svých smutcích mluvily, případně dokázaly je vyjádřit výtvarně, nebo jinými prostředky. Připomínáme si období dušiček, kdy myslíme na blízké lidi, kteří již nejsou mezi námi. Otevírá se nám tak prostor pro rozhovory s dětmi, při kterých, pokud děti nabydou důvěry v nás, můžeme odhalit, co děti hluboko ve svém nitru nosí. Buďme připraveni na to, že možná budou potřebovat naši pomoc, nebo budou chtít sdílet svůj smutek s námi nebo s ostatními kamarády.

Děti povedeme k představě, jak les usíná a ukládá se k zimnímu spánku. K přiblížení tohoto tématu můžeme využít například příběh z knihy Leny Freyové- O stromu. Všichni broučci usínají a pomalu se do našich dnů vkrádá podzim. Mění se počasí stejně tak rychle, jak se mění události v našem životě. Proměnlivost je krásná vlastnost života a vesmíru.

Při rozhovorech se snažíme dětem postupně vysvětlit a přiblížit pocity, jako jsou smutek, ztráta. Jak souvisí se smrtí? Kdy můžeme cítit smutek? Co nám v takové chvíli nejvíce pomůže? Je to blízkost, pohlázení, uklidnění, obejmutí nebo oblíbený mazlíček? Jak se vyrovnat se ztrátou? Ztrátou blízkého člověka, domácího mazlíčka nebo oblíbené hračky? Co lze nahradit a co nahradit již nejde? Pokusme se děti v těchto rozhovorech nehodnotit, nebagatelizovat jejich „smutky“, ale ani je nezveličovat. Používat popisný způsob komunikace- např. vidím, že je ti to líto; vidím, že máš obavy o tom mluvit; cítím, že bys chtěl obejmout, je to tak? Potřebuješ objetí ode mě nebo od nějakého kamaráda?

Smrt je součástí života i když je smutná. Důležité však je, že když milovaný člověk odchází, nechává pro nás určité poselství. A tím poselstvím v nás pak žije dál. To poselství může přetrvávat další generace, a to je „stopa“, kterou zde na Zemi tento člověk zanechal. V období tohoto bloku můžeme se staršími dětmi navštívit hřbitov, vysvětlit si, jak se tam máme chovat a proč tam chodíme. Společně si pak ve třídě můžeme každý den zapálit svíčku na počest někoho, kdo už není mezi námi a měli jsme ho rádi.

Se změnami také souvisí tradice, které vznikaly tak, že si lidé uvědomovali „změny v přírodě“. Proto si také můžeme připomenout a užít slavnost sv. Martina na bílém koni, nebo Mikulášskou nadílku. O těchto i jiných tradicích se snažíme získat více informací, sledujeme internet, hledáme v dětských časopisech a knihách.

Rozvíjíme pohybové dovednosti dětí při pobytu venku i řízené činnosti, využíváme program Se Sokolem do života a vedeme děti k aktivnímu pohybu.

Pozn.: Tento integrovaný blok je vzhledem ke své povaze celkem náročný i pro nás pedagogy i pro děti. Může se stát, že sami prožíváte ztrátu blízkého člověka, nebo náročnou životní situaci, proto neváhejte a sáhněte pro rady a postřehy, jak toto téma uchopit v knize Děti a emoce- str. 49-59.

Nabízená podtémata: 1. Uspávání broučků

2. Martin na bílém koni

3. Jak čaruje počasí

4. Listopad, lísteček do vody spad'

5. Když se čerti ženili

6. Mikuláš ztratil plášť

Vzdělávací	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
------------	-----------------------	-------------------

oblast		
Dítě a jeho tělo	1.uvědomění si vlastního těla 2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 4.rozvoj psychické a fyzické zdatnosti 5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 7.osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí	1.zachovávat správné držení těla 2.zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet, chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku) 3.koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou 4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu 5. ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 8.zvládat sebeobsahu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a o své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.) 9.zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě

		apod.) 11.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 12.mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- Příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravdělná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností

- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- Nedostatek či zkreslení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	1.rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) 2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu 3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	1. správně vyslovovat a ovládat dech tempo i intonaci řeči 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 5. domluvit se slovy i gesty, improvizovat 6.porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách) 7.formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat 8. učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí) 10.sledovat a vyprávět příběh, pohádku 11.popsat situaci (skutečnost, podle obrázku) 12.chápat slovní vtíp a humor

		13.sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech 15.poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma 16. rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, označení nebezpečí) a porozumět jejich významu a jejich komunikativní funkci 18.poznat některá písmena a číslice, popř. slova 20.projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	2.rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) 3.posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) 4. vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení 5.osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla) 6.vytváření základů pro práci s informacemi	2.záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost 3. pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 4. přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje 5.zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) 7.postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí 8.chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární

		matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, méně, stejně, první, poslední apod.) 9.chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase 12.nalézat nová řešení nebo alternativy k běžným 13.vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) 2.získání relativní citové samostatnosti 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 6.rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání, citění a prožívání 7.získání schopnosti záměrně řídit svoje	1.odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich podpory 3.rozhodovat o svých činnostech 4.ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování 7.přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky

	chování a ovlivňovat vlastní situaci	8.prožívat radost ze zvládnutého a poznaného 9.vyvýjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení 11.zorganizovat hru 12.uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí 14.být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i věcem
--	--------------------------------------	--

Vzdělávací nabídka:

I. Jazyk a řeč

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo, nebo co zhlédlo
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- grafické napodobování symbolů, tvarů, písmen, čísel
- prohlížení a „čtení“ knížek
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů, předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí

- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médií apod.)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné
- činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- cvičení organizačních dovedností
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrolě a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými

- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětmi dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	2.osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro	2.porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad

	navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem 3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 6. rozvoj kooperativních dovedností	3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství 4.odmítnout komunikaci, která je mu nepřijemná 5.uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým, respektovat je 7.uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou 8.spolupracovat s ostatními 10.respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod. 11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 12.bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.
--	---	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivitu nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sbližování dětí

- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 3.rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny.	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.) 3.chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

	4.vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách 7.vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat 8.rozvoj společenského a estetického vkusu	5.porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých 6.adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody 7.vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s dopomocí) 9.chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí 10.dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově 11.uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají) 12.zacházet šetrně s vlastními i cizími
--	---	--

		pomůckami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod. 14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Rizika:

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů

- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	2.vytváření elementárního povědomí o širší přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 4.pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 6.rozvoj úcty k životu ke všem jeho formám 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám 8.vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí	1.orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí) 2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 4.osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 5.mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických

		ukázek v okolí dítěte 6.vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý-jak svět přírody, tak i svět lidí 7.všímat si změn a dění v nejbližším okolí 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ 11.pomáhat pečovat o okolní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Aktivitu zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- Sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- Praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Praktické činnosti na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejich prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- Pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)

- Ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových poznatků“
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- Uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

IV. Integrovaný blok:

Stud, tréma, sebedůvěra

Charakteristika bloku:

Příprava na nejhezčí svátky v roce často s sebou nese spoustu stresu a nepříjemných chvil strávených v obchodě a neméně nepříjemným stresem z vánočních besídek. Pojdme to vzít za jiný konec. Užijme si období tohoto integrovaného bloku v naprosté pohodě a v duchu toho, co je o Vánocích to nejceněnější a nejdůležitější. Tím je BÝT SPOLU.

Je důležité si uvědomit, že stud a tréma jsou pro nás všechny naprosto přirozené pocity, které patří pro někoho zejména k veřejnému vystupování a projevu před jinými nebo cizími lidmi, ale také pokud se cítíme v něčem jiní než ostatní, můžeme se za to stydět. Teď máme prostor pro to, abychom děti v naší třídě poznaly i z tohoto pohledu. Všimějme si těch dětí, které se bojí promluvit před ostatními, mají strach se zapojit do hry, roztřeše se jim hlas, když mají v komunitním kruhu říct, jaký měly víkend nebo se vůbec nezapojí. Pojdme se na toto zaměřit, pracujme na zlepšení a pozdvižení jejich sebevědomí. Pokusme se u všech dětí objevit jejich silné stránky. Mluvme společně o tom, čeho si vážíme u našeho kamaráda. V čem je jedinečný. Podpořme komunikaci v komunitním kruhu, kdy se děti navzájem budou schopné pochválit za něco, co jejich kamarád umí fakt dobře! Např. jsem ráda, že k nám do třídy chodí Veronika, protože umí krásně kreslit a její obrázky zdobí naši třídu. Apod. Po několika dnech se nám v takových aktivitách začne dařit a poté budeme pracovat na tom, aby uměly děti pochválit taky sebe sama například za vlastnost, kterou mají. Můžeme si pro tento IB zavést pravidlo ranního chválení, kdy každé dítě (a také pedagog) řekne, za co se chválí.

V tomto integrovaném bloku budeme připravovat vánoční besídku, budeme se snažit respektovat individualitu dětí a jejich vztah k veřejnému vystupování, čemuž přizpůsobíme provedení besídky, ale zároveň se budeme snažit podpořit sebedůvěru dětí, budeme je vést k překonání trémy a studu.

Rozvíjíme děti komplexně, zaměřujeme se na rozvoj grafomotoriky, pohybových dovedností, řeči, připravujeme preventivní logopedické chvílky, rozvoj předmatematických představ, jemné motoriky při pracovních a výtvarných činnostech a výrobě dárečků a přání k Vánocům.

Povídáme si o tradicích spojených s Vánocemi a svátkem Třech králů. Při trávení společných chvil si užíváme vánoční pohody, posloucháme a zpíváme koledy, ale také pohádky, které k zimě a dlouhým zimním večerům neodlučitelně patří. Prohlížíme si pohádkové knihy, před spaním si čteme z knih, které děti přinesou do školky. Pokoušíme se překonat své obavy a zahrajeme si společně známou krátkou pohádku. Role prostřídáme, snažíme se zapojit a motivovat k činnosti i stydlivé děti.

Přeneseme se také do lesa, kde budeme objevovat, kdo se skrývá pod sněhovou peřinkou a kde zimují zvířátka. Jak se máme chovat v lese v zimě? Můžeme zvířátkům pomoci, aby v zimě neumřely hlady? Ve třídě si vytvoříme noru, kam se zvířátka schovávají a opět se vracíme v rozhovorech k pocitům bezpečí, sebedůvěry a plachosti.

Nabízená podtémata: 1. Tanec vloček

2. Než zazvoní zvoneček

3. My tři králové jdeme k vám

4. Ledové království (Království pohádek)

5. Tiše, tiše, medvěd spí

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	1. uvědomění si vlastního těla 2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 4. rozvoj psychické a fyzické zdatnosti 7. osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí	1. zachovávat správné držení těla 2. zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet, chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku) 5. ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem 6. vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat

		hmatem apod.) 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 8. zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a o své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.) 9. zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.) 13. mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 14. zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech, dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemocí, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- Nedostatek či zkreslení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu	1. správně vyslovovat a ovládat dech tempo i intonaci řeči

	3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4. vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 5. domluvit se slovy i gesty, improvizovat 6. porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách) 9. učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.) 10. sledovat a vyprávět příběh, pohádku 11. popsat situaci (skutečnost, podle obrázku) 13. sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech 14. utvořit jednoduchý rým 15. poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma 17. sledovat očima zleva doprava 18. poznat některá písmena a číslice, popř. slova 19. poznat napsané své jméno 20. projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu,
--	---	--

		hudbu, sledovat divadlo, film
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	1.rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie 2.rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) 5.osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)	2.záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost 6.vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení 7.postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí 12.nalézat nová řešení nebo alternativy k běžným 13.vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) 3.rozvoj schopnosti sebeovládání 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 6.rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání, cítění a prožívání	2. uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je 3.rozhodovat o svých činnostech 5.vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnut se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod. 6.uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) 8.prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

		9.vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení 10.respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti 12.uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí 14.být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i věcem 15.těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním 16.zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně-pohybovou či dramatickou improvizací apod.)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

I. Jazyk a řeč

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo, nebo co zhlédlo
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- grafické napodobování symbolů, tvarů, písmen, čísel
- prohlížení a „čtení“ knížek
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- cvičení organizačních dovedností
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevovat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních	1. navazovat kontakty s dospělým, kterému je dítě svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho 3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství 4.odmítnout komunikaci, která je mu

	6. rozvoj kooperativních dovedností 7. ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými	nepříjemná 5. uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým, respektovat je 6. chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené 7. uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou 8. spolupracovat s ostatními 12. bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod. 13. chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sbližování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije-rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí druhých své i druhých
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	1.poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí 2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 5.seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije	3.chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé 4.začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti 6.adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto

	6.vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností 7.vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat 8.rozvoj společenského a estetického vkusu	společenství prostředí pohody 7.vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s dopomocí) 8.utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti) 9.chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí 11.uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají) 12.zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod. 13.vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)
--	--	--

		14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námetové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Rizika:

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů
- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích

- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrožícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	2.vytváření elementárního povědomí o širší přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 3.poznávání jiných kultur 4.pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 6.rozvoj úcty k životu ke všech jeho formách 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám 8.vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí	2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 3.uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc) 4.osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 5.mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

		7.všímat si změn a dění v nejbližším okolí 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ 9.mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí 10.rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všimnout si nepořádku a škod, upozornit na ně
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- Praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Praktické činnosti na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejich prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- Ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových poznatků“
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- Uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

V. Integrovaný blok:

Všímavost, umění být tady a teď

Charakteristika bloku:

Začal nový kalendářní rok a s ním navážeme dalším IB, ve kterém se můžeme o sobě dozvědět mnoho nového, ale také si zopakovat a upevnit to, co dobře víme. V prvních týdnech budeme pozorovat své tělo zvenčí i zevnitř. Seznámíme se s částmi lidského těla, se smysly, kterými lépe můžeme poznávat svět kolem nás, ale také s vnitřními orgány, jejich tvarem, umístěním i funkcí. Zjednodušeně se seznámíme s jednotlivými soustavami (srdce a cévy, trávení, dýchání, vylučování, rozmnožování apod.) a jejich fungováním. Vysvětlíme si, jak vzniká nový život, i to, jak postupně miminko roste a od maminky získává vše potřebné.

Stejně jako každá maminka poctivě pečuje o své miminko, tak i my musíme pečovat o své tělo i svoji duši. Pojmenujeme emoce, které u sebe pozorujeme, pokusíme se je vyjádřit pomocí výtvarných technik (malujeme jednotlivé emoce, u mladších dětí využijeme např. vizualizaci emocí pomocí smajlíků). Při pozorování svého těla a duše rozvíjíme u dětí schopnost všimnout si, pozorovat a pojmenovávat. Rozvíjíme slovní zásobu, podporujeme vnitřní motivaci k poznávání a radost z objevování. Nové informace se snažíme dětem nepředkládat, ale spíše je navádět k jejich získávání a k objevování.

Co našemu tělu a duši pomáhá? Jak se o ně můžeme starat? Jak můžeme pomáhat lidem kolem nás? Všímáme si potřeb svých blízkých? Jaké máme potřeby my sami? Co potřebujeme nezbytně ke svému životu ale i ke štěstí?

Umíme si užívat života a žít tady a teď? To je těžký úkol i pro nás dospělé, ale pokud budeme k tomuto umění děti vést od mala, je velká pravděpodobnost, že až dospějí do našeho věku, budou v této dovednosti mnohem zdatnější. V tomto období budeme usilovat o co nejvíce prožívání všech běžných aktivit, jakými jsou sport, hrát se sněhem, hry s barvami, malování,

tanec, cvičení, karneval, manipulace a hra s hudebními nástroji, a další. Protože to, co se nám zdá být nejobyčejnější, nese v sobě největší kouzlo.

Při všech těchto aktivitách v dítěti budujeme pozitivní vztah ke svému okolí, pomáháme mu navazovat, vytvářet a udržovat dětská přátelství s kamarády ve třídě a z kolektivu dětí se snažíme vytvořit harmonický fungující celek, kde panuje pohodová atmosféra a otevřené vztahy.

Nabízená podtémata: 1. Co ukrývá naše tělo (možno plnit i 14 dnů- rozdělit téma na to, co tvoří naše tělo- orgány a to co tvoří naši duši- emoce).

2. Sněhové radovánky

3. Zima, sníh a fujavice, obleču si rukavice

4. Maškarní rej

5. Paní Zima čaruje

6. Tancuji a zpívám, srdce otevírám

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	1. uvědomění si vlastního těla 2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 6. osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě 7. osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí	1. zachovávat správné držení těla 2. zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet, chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku) 3. koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou 4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu 5. ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem 6. vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.) 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet

		s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 10.pojmenovat části těla, některé orgány (včetně pohlavních), znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji, (o narození, růstu těla a jeho proměnách), znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, s pohybem a sportem 11.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 12.mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy 13.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 14.zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí
- Příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozcích při hrách, pohybových činnostech, dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemocí, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravdělná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- Nedostatek či zkreslení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho	1.rozvoj řečových schopností a jazykových	1. správně vyslovovat a ovládat dech

psychika	dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) 3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	tempo i intonaci řeči 2.pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 7.formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat 9.učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.) 11.popsat situaci (skutečnost, podle obrázku) 12.chápat slovní vtip a humor 13.sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech 14.utvořit jednoduchý rým 15.poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma 17.sledovat očima zleva doprava 19.poznat napsané své jméno
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	1.rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného	1.vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat,

	myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie 3.posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) 5.osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)	všímat si (nového změněného, chybějícího) 2.záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost 5.zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) 6.vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení 7.postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí 8.chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, méně, stejně, první, poslední apod.) 9.chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (ted, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase 10.učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit
--	---	--

		11.řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ 13.vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	2.získání relativní citové samostatnosti 3.rozvoj schopnosti sebeovládání 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 7.získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci	1.odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich podpory 3.rozhodovat o svých činnostech 6.uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) 7.přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky 8.prožívat radost ze zvládnutého a poznaného 9.vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení 11.zorganizovat hru 13.prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.) 16.zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně-pohybovou či

	dramatickou improvizací apod.)
--	--------------------------------

Vzdělávací nabídka:**I. Jazyk a řeč**

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo, nebo co zhlédlo
- grafické napodobování symbolů, tvarů, písmen, čísel
- prohlížení a „čtení“ knížek
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

II. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů, předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrozličnější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

- činnosti nejrozumnějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- cvičení organizačních dovedností
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrolě a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevovat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich

- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pocituje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	1.seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému 2.osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem 3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 6. rozvoj kooperativních dovedností	3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství 6. chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené 7.uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou 8.spolupracovat s ostatními 9.dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v MŠ, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla 10.respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.

		11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 12.bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod. 13.chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivitu nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- činnosti zaměřené na porozumění pravidlům, vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije-rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování

- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	1.poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí 3.rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny. 4.vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách 5.seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.) 2.pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat 4.začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti 5.porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých 6.adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídít se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

		8.utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti) 9.chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí 10.dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově 14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Rizika:

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů
- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu 2.vytváření elementárního povědomí o širší	1.orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)

	přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 3.poznávání jiných kultur 5.osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy 6.rozvoj úcty k životu ke všem jeho formám 8.vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí	3.uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc) 6.vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý-jak svět přírody, tak i svět lidí 7.všímat si změn a dění v nejbližším okolí
--	---	--

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- Hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Praktické činnosti na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejich prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí

- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových poznatků“
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- Uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

VI. Integrovaný blok:

Radost, štěstí, vděčnost

Charakteristika bloku:

Cílem tohoto integrovaného bloku je podporovat u dětí schopnost prožívat radost, štěstí a vděčnost jakožto pozitivní emoce, a to bez ostychu a přirozeně, tak jak je uvnitř cítí. Pracovat s emocemi se učíme celý život. Vzhledem k tomu, že s námi dítě tráví velkou část dne, jsme pro ně stejně jako rodiče důležitým vzorem. Tak, jak pracujeme s emocemi my, tak se s nimi bude učit pracovat i dítě, jež vedeme. Naučme se pojmenovávat své emoce a přiměřeným způsobem je objasňovat dětem. Jak můžeme děti naučit prožívat radost? Pouze tak, pokud se otevřeme a budeme ji naplno prožívat my sami.

V nabízených tématech budeme u dětí utvářet pozitivní vztah k přírodě a k prostředí, ve kterém žije, úctu k životu ve všech jeho formách, úctu a pozitivní postoj k tradicím spojených s Velikonocemi.

Při pravidelných rozhovorech s dětmi pokládáme otázky např. co vám dělá radost? Umíte udělat radost druhému? Jak? A kdy jste to udělali naposledy? Je důležité dělat radost druhým? Proč? Co cítíte, když máte radost? Kde v těle je to cítit? Je to vždy stejné? Co si v duchu nebo nahlas říkáte, když máte radost?

Čím dál častěji se setkáváme s tím, že děti mají problém uznat svou chybu, poprosit, poděkovat, omluvit se. V tomto období bude našim cílem také všimnout si situací, ve kterých k těmto návykům budeme děti vést. Upozorníme na potřebu používání „kouzelných slůvek“, vedeme děti k úctě k ostatním lidem a vnitřnímu vděku za jejich činnost. Např.: všímáme si toho, co pro nás lidé v našem okolí dělají. Paní uklízečka pečuje o čistotu v naší třídě, paní kuchařka vaří jídlo, abychom neměli hlad, paní učitelka nás učí novým věcem, maminka pere, uklízí, vaří, nakupuje, mazlí, čte pohádky atd.- usilujeme o to, aby si děti uvědomili, že práce každého člověka je potřebná, vzácná a je třeba za ní děkovat a nebrat ji za samozřejmost. Vděčnost a pokora náš život obohacují a vedou naše vztahy cestou upřímnosti, vřelosti a laskavého přístupu. Pokud se nám podaří v dětech probudit pocit vděčnosti, bude to mít velký přínos pro jejich život.

Také smysl pro humor je důležitou sociální dovedností. Je to jeden z nejoceňovanějších charakterových rysů u dětí i dospělých. Humor se dobře hodí k dosažení nadhledu v problémových situacích-usnadní se tak nalezení řešení. Při vtipkování je však důležité zachovat respekt. Legrace nikdy nesmí být na úkor druhého člověka, nejde pak už o legraci, ale o zesměšňování druhého. Jak můžeme s dětmi posilovat radost a humor? Např.: vymýšlíme

maličkosti, které změni obvyklé události-jdeme pozpátku, vracíme se z procházky jinou cestou apod., zpíváme legrační písničky a básničky, čteme popletené pohádky, zorganizujeme veselý den apod. Více námětů nalezneme v knize Děti a emoce- str.39-40.

Nabízená podtémata: 1. Vstávej semínko, holalá

2. Jak zvířátka probudila jaro

(Zvířátka a jejich mláďátka)

3. Velikonoce

4. Ten dělá to a ten zas tohle

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 3. rozvoj a užívání všech smyslů 4. rozvoj psychické a fyzické zdatnosti 8. vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu	1. zachovávat správné držení těla 4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu 5. ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 8. zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a o své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.) 9. zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

		10.pojmenovat části těla, některé orgány (včetně pohlavních), znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji, (o narození, růstu těla a jeho proměnách), znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, s pohybem a sportem 11.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 13.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 14.zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- Smyslové a psychomotorické hry
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- Činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech, dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemocí, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- Nedostatek či zkreslení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu 3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	1. správně vyslovovat a ovládat dech tempo i intonaci řeči 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 6.porozumět slyšenému (zachytit

		hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách) 7.formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat 8. učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí) 9.učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.) 10.sledovat a vyprávět příběh, pohádku 11.popsat situaci (skutečnost, podle obrázku) 12.chápat slovní vtip a humor 13.sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech 14.utvořit jednoduchý rým 16. rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, označení nebezpečí) a porozumět jejich významu a jejich komunikativní funkci 17.sledovat očima zleva doprava 18.poznat některá písmena a číslice, popř. slova 19.poznat napsané své jméno
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie,

		myšlenkové operace
	1.rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie 3.posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) 4. vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení 5.osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla) 6.vytváření základů pro práci s informacemi	1.vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného, chybějícího) 3. pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 4. přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje 5.zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) 6.vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení 7.postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí 8.chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, méně, stejně, první, poslední apod.) 10.učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit 12.nalézat nová řešení nebo alternativy k běžným

	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) 3.rozvoj schopnosti sebeovládání 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 6.rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání, cítění a prožívání	3.rozhodovat o svých činnostech 4.ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování 5.vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnut se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod. 6.uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) 7.přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky 8.prožívat radost ze zvládnutého a poznaného 11.zorganizovat hru 12.uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí 14.být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i věcem 16.zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně-pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

I. Jazyk a řeč

- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo, nebo co zhlédlo
- grafické napodobování symbolů, tvarů, písmen, čísel
- prohlížení a „čtení“ knížek
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

II. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- cvičení v projevovalání citů (zvláště kladných), v sebekontrolě a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevovat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí

- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	1.seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému 2.osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem 4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 6. rozvoj kooperativních dovedností	2.porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad 4.odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná 5.uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým, respektovat je 6. chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené 8.spolupracovat s ostatními 9.dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v MŠ, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla 11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 13.chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

Vzdělávací nabídka:

- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí druhých své i druhých
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochranné či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	1.poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí 2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se),	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

	přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 4.vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách 5.seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije 6.vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností 7.vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat 8.rozvoj společenského a estetického vkusu	2.pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat 5.porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých 9.chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí 11.uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají) 12.zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod. 13.vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo) 14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat,
--	---	---

		konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)
- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Rizika:

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů

- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozcím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu 3.poznávání jiných kultur 4.pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 5.osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy 6.rozvoj úcty k životu ke všem jeho formám 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám 8.vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí	2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 3.uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc) 4.osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je

		třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ 9.mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí 10.rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádku a škod, upozornit na ně 11.pomáhat pečovat o okolní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Aktivitu zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- Hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- Praktické činnosti na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejich prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- Pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)

- Ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových poznatků“
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- Uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

VII. Integrovaný blok:

Hněv, tolerance, soucit

Charakteristika bloku:

V následujícím období budeme pracovat s termínem tolerance. Zaměříme svou pozornost na odlišnost mezi lidmi. Odlišnost rasy, pohlaví, vzhledu, sociálních poměrů, původu, vyznání atd. Upozorníme děti na to, že odlišnost není špatná a že je vlastně hezké, že jsme každý něčím jiní. Při rozhovorech se snažíme vést děti k pochopení principu tolerance. Stejně jako u dalších postojů i toleranci můžeme učit jemnými způsoby. Důležité je uvědomit si, že děti imitují naše chování, proto si budeme všímat vlastních postojů, budeme pamatovat na to, že děti stále poslouchají, na jejich otázky se budeme snažit odpovídat upřímně a s respektem. Zkusíme dát dětem příležitost pracovat a hrát si s dětmi, které jsou jiné, společně se budeme zajímat o kulturní zvyky, svátky a oslavy, které nepatří do naší tradice. Pomůžeme dětem k tomu, aby se měly rády. Děti, které nemají rády samy sebe, mají často problém chovat se s láskou a respektem k druhým. Uvědomíme si, že tolerance neznamená tolerovat nepřijatelné chování.

Seznámíme děti s jinými kulturami, ale také s faktem, že mezi námi žijí i handicapovaní lidé. Některé děti nemají zkušenost s lidmi, kteří se od nich viditelně liší, a neví, jak se chovat při setkání s nimi. Neumí si představit, co jednotlivá postižení pro tyto lidi znamenají a ani jak se s nimi žije. Zařadíme proto jednoduché hry, které dětem přiblíží svět lidí s handicapem. Pokusíme se poznávat věci se zavázanými očima, odezíráme ze rtů se špunty v uších (zacpanými ušima),

procházíme překážkovou dráhou na jedné noze, kreslíme nohama apod. Na základě podobných aktivit vedeme s dětmi rozhovory, ve kterých je vedeme k zamyšlení se nad tolerancí a respektem vůči lidem, kteří se od nás čímkoli liší, ale také vděčnosti za vlastní zdraví a za to, co všechno máme.

I hněv je součástí našeho života, potlačovaný hněv často může vyústit v agresi, nebo naopak ve frustraci. Je důležité naučit se přiměřeným způsobem svůj hněv projevit, a zpracovat tak, abychom druhým neublížovali slovem nebo skutkem, ale abychom dokázali své pocity v dané chvíli pojmenovat a zpracovat. Můžeme použít malé polštářky a vyzvat děti, aby nejdříve pojmenovali, jak a proč (nebo na koho) cítí vztek a poté děti pobídneme, aby svůj vztek, hněv „vybušili“ do polštářků. Opět s dětmi rozebereme, jak se cítí, jestli se jim ulevilo apod.

V tomto IB učíme děti nejen toleranci a soucitu k ostatním lidem, ale také vzájemnou propojenost se vším živým, naši závislost na přírodě a životě na této planetě, a tím pádem i naši zodpovědnost za místo, ve kterém žijeme, a způsob, jakým o něj pečujeme.

Dopřejeme dětem zažít i nesoutěživé hry, při kterých každý vyhraje. Hrajeme pouze pro dobrý pocit. Pobízíme děti k vymýšlení takových aktivit, které nemají vítěze.

Připomínáme a poznáváme pravidla silničního provozu, poznáváme dopravní prostředky a připravujeme školní výlet. Při všech zmíněných akcích si uvědomujeme a vysvětlujeme situace, při kterých jsme se setkali s probíranými emocemi - hněvem, soucitem i tolerancí.

Nabízená podtémata: 1. To je lidí na světě

2. Chválím Tě Země má

3. Čarodějnický slet

4. Sluníčkové pohlázení

5. Doprava aneb auto jede tú, tú, tú

6. Pojedeme na výlet

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	1. uvědomění si vlastního těla 2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 3. rozvoj a užívání všech smyslů 5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 6. osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě 7. osvojení si poznatků a dovedností důležitých	2. zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet, chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku) 3. koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou 4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu 7. ovládat koordinaci ruky a oka,

	k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí	zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 9.zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.) 10.pojmenovat části těla, některé orgány (včetně pohlavních), znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji, (o narození, růstu těla a jeho proměnách), znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, s pohybem a sportem 11.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 12.mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy 14.zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- Smyslové a psychomotorické hry
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozcích při hrách, pohybových činnostech, dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemocí, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravdělná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- Nedostatek či zkrácení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I. Jazyk a řeč	I. Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	1. rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)	2. pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity,

	2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu	mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 5. domluvit se slovy i gesty, improvizovat 6.porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách) 10.sledovat a vyprávět příběh, pohádku 12.chápat slovní vtip a humor 13.sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech 15.poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma 16. rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, označení nebezpečí) a porozumět jejich významu a jejich komunikativní funkci 18.poznat některá písmena a číslice, popř. slova 20.projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	2.rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)	2.záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost
	3.posilování přirozených poznávacích citů	4. přemýšlet, vést jednoduché úvahy

	(zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) 6.vytváření základů pro práci s informacemi	a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje 5.zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) 6.vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení 8.chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, méně, stejně, první, poslední apod.) 9.chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase 10.učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit 11.řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“
--	---	--

	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) 2.získání relativní citové samostatnosti 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 6.rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání, cítění a prožívání 7.získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci	2. uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je 4.ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování 6.uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) 7.přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky 9.vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení 12.uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí 13.prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.) 14.být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i věcem 15.těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním

Vzdělávací nabídka:

I. Jazyk a řeč

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- prohlížení a „čtení“ knížek
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

II. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů, předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- cvičení organizačních dovedností
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)
- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsmev, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	1.seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému 3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních 6. rozvoj kooperativních dovedností 7. ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými	5.uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým, respektovat je 6. chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené 7.uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou 10.respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod. 11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 12.bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

Vzdělávací nabídka:

- společenské hry, společné aktivitu nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sblížování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého

- činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije-rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)
- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí druhých své i druhých
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 3.rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny. 4.vytvoření povědomí o mezilidských morálních	3.chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé 4.začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti 6.adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí

	hodnotách 6.vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností 7.vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat	skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody 7.vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s dopomocí) 8.utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti) 9.chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí 12.zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod. 14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	---	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Rizika:

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů
- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvyhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu	2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché

	k němu 3.poznávání jiných kultur 4.pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 5.osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy 6.rozvoj úcty k životu ke všem jeho formám 8.vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí	praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 3.uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc) 5.mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte 6.vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý-jak svět přírody, tak i svět lidí 7.všímat si změn a dění v nejbližším okolí 9.mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí 10.rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádku a škod, upozornit na ně 11.pomáhat pečovat o okolní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí,
--	--	---

		chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Aktivitu zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- Sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- Hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- Praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)
- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových poznatků“
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdavé a nebezpečné
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy

- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- Uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

VIII. Integrovaný blok:

Kamarádství, přátelství, láska

Charakteristika bloku:

Blíží se konec školního roku, počasí je často slunečné, a tak se snažíme většinu činností přesouvat na školní zahradu, místo u řeky, hřiště nebo jinde venku. Dětem dáváme dostatečný prostor pro volnou hru a pohyb. Při volné hře, která je v předškolním věku nesmírně důležitá, děti pouze doprovázíme na jejich cestě ke zvládnutí svých emocí. Snažíme se nezasahovat do jejich konfliktů, vedeme je k samostatnosti ve všech směrech, jak v sebeobsluze, tak při plnění úkolů nebo řešení problémů. Pracujeme na upevňování kolektivu, na utužování vztahů mezi dětmi, prohlubujeme důvěru mezi pedagogy a dětmi, mezi rodiči a pedagogy, spolupracujeme a snažíme se fungovat společně.

Červen je charakteristický často velkou únavou dětí i pedagogů a vysoké denní teploty mohou práci ještě více stěžovat. Proto v tomto integrovaném bloku sice nabízíme témata spojené s létem a prožíváním svátků naší kultury, nebo zaměřenými na ekologii, avšak je pro nás prioritní, aby ve třídě vládla klidná, pohodová a radostná atmosféra. Proto není závazné splnit všechna témata ani výrazně tlačit na plnění didaktických úkolů a rozvoj poznání.

Zaměříme se na plnění cílů, které přirozeně vychází z běžného života dětí ve třídě, experimenty a objevování. V případě zájmu dětí, budeme dále připravovat nabízené činnosti, avšak budeme respektovat priority a výběr dětí.

Seznámíme děti s podobami lásky, upevníme pojmy láska, kamarádství, úcta, soucit a respekt. Svým chováním ukážeme, jak vymezovat hranice a říkat NE nebo TO SE MI NELÍBÍ. Budeme děti vést k rozvoji schopnosti projevovat náklonnost, vnímat odlišnosti druhých jejich potřeby, zvyky, touhy, naučit se pečovat o někoho nebo o něco.

Budeme si řídit heslem: „Než abychom hledali to, co nás odlišuje, hledejme to, co je nám společné a v čem se od sebe můžeme něco naučit.“

Nabízená podtémata: 1. Eko hrátky

2. Děti slaví svátek

3. Cesta malé kapičky

4. Piráti/Indiáni

5. Loučení se školkou

6. Hurá, jsou tu prázdniny

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	1. uvědomění si vlastního těla	2. zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci,

	2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 3. rozvoj a užívání všech smyslů 4. rozvoj psychické a fyzické zdatnosti 5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 8. vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu	běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet, chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku) 3. koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou 5. ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem 6. vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.) 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 9. zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.) 12. mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy 13. mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se
--	--	--

		obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- Příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech, dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemocí, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravdělná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- Nedostatek či zkreslení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	1.rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) 2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu 3. osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	1. správně vyslovovat a ovládat dech tempo i intonaci řeči 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) 5. domluvit se slovy i gesty, improvizovat 7.formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat 9.učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.) 14.utvořit jednoduchý rým 17.sledovat očima zleva doprava 18.poznat některá písmena a číslice, popř. slova 19.poznat napsané své jméno 20.projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	1.rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému	1.vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového změněného,

	(pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie 2.rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) 4. vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení	chybějícího) 2.záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost 4. přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje 5.zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) 6.vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení 8.chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, méně, stejně, první, poslední apod.) 10.učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit 12.nalézat nová řešení nebo alternativy k běžným
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	1.poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní	2. uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je

	spokojenosti) 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 5.rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit 7.získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci	3.rozhodovat o svých činnostech 5.vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnut se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod. 6.uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) 7.přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky 8.prožívat radost ze zvládnutého a poznaného 11.zorganizovat hru 12.uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí 14.být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i věcem
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

I. Jazyk a řeč

- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo, nebo co zhlédlo

- grafické napodobování symbolů, tvarů, písmen, čísel
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest

II. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů, předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

III. Sebepojetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- omezený přístup ke knížkám

- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadu televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětmi dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	4.vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) 5.rozvoj interaktivních a komunikativních	2.porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad 3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem,

	dovedností verbálních i neverbálních 6. rozvoj kooperativních dovedností 7. ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými	navazovat a udržovat dětská přátelství 6. chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené 7. uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou 8. spolupracovat s ostatními 9. dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v MŠ, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla 13. chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivitu nejrozumnějšího zaměření
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sbližování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije-rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)
- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí druhých své i druhých

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	1.poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí 5.seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije 6.vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností 7.vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat 8.rozvoj společenského a estetického vkusu	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.) 2.pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat 5.porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých 7.vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak

		s dopomocí) 8.utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti) 10.dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově 11.uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají) 13.vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo) 14.zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých materiálů, z přírodnin aj.) 15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových
--	--	--

		činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Rizika:

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů
- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
------------	-----------------------	-------------------

oblast		
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu 2.vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 3.poznávání jiných kultur 4.pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit 6.rozvoj úcty k životu ke všem jeho formách 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám 8.vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí	1.orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí) 2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 4.osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi 6.vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý-jak svět přírody, tak i svět lidí 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ 10.rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádku a škod, upozornit na ně 11.pomáhat pečovat o okolní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory

		apod.)
--	--	--------

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- Hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitosti změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- Kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- Pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)
- Ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových poznatků“
- Převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nebezpečné a nebezpečné
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- Špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- Uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

IX. Integrovaný blok:

Relaxace, vizualizace a meditace pro děti

Tento integrovaný blok je určen pro PRÁZDNINOVÝ PROVOZ.**Charakteristika IB:**

Období prázdnin je časem odpočinku, relaxace a příjemných aktivit, při kterých je nejdůležitějším cílem psychické i fyzické odpočinutí našeho těla i mysle. Proto jsme pro tento integrovaný blok zvolili toto téma. V průběhu letních prázdnin budeme činnosti volit tak, aby měly děti dostatek prostoru pro volnou hru, libovolný výběr aktivit, volný přístup k pomůckám pro tvoření, každodenní možnost pro maximální možný pohyb-řízení i volný. Budeme dbát na to, aby děti měly prostor pro vyjádření svých myšlenek, postojů, přání, ale také věcí, kterých se obávají apod. Volný čas využijeme pro rozhovory s dětmi, pro pozorování chování dětí ve skupině a následně pro případné usměrnění.

Užijeme si letní svlažování vodou na zahradě, budeme pečovat o záhonky, vytvoříme si mandalu z přírodnin na školní zahradě, budeme hrát míčové hry, tvořit z písku, malovat vodou, jezdit na odrážedlech apod.

V případě nepříznivého počasí využijeme audiovizuální techniku a výběrem vhodných pohádek budeme děti rozvíjet v oblasti vztahů, komunikace apod.

Hrou na hudební nástroje a zpěvem si zpřijemníme pobyt v mateřské škole. Podnikneme procházky do okolí MŠ a k řece, kde budeme pozorovat letní život nejen broučků a zvířat, ale také lidí.

Naučíme se různé relaxační techniky, využijeme náměty z knihy Děti a emoce- str. 130-140.

Povíme si jaký je rozdíl mezi prací a odpočinkem? Umíme odpočívat? Proč je důležité odpočívat? Umíme se soustředit na nějakou věc? Jak to uděláme? Je možné nemít myšlenky? A jak se s nimi můžeme naučit pracovat? Naučíme se duhový rituál, který nám v různých situacích může pomoci.

Pozn.: V tomto integrovaném bloku neuvádíme nabízená podtémata. Každý pedagog činnosti povede intuitivně a empaticky s ohledem na skupinu dětí, která se v dané třídě sejde a zároveň s ohledem na individuální zájmy té které skupiny dětí, jejich věkového složení, schopnosti přizpůsobit se (novému prostředí, dětem, pedagogům apod.), aktuálnímu psychickému i fyzickému stavu dětí, aktuálnímu počasí a možnosti plnit výchovně-vzdělávací činnost na školní zahradě nebo jinde v exteriéru.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a jeho tělo	2. rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí 4.rozvoj fyzické a psychické zdatnosti	1.zachovávat správné držení těla 3.koordinovat lokomoci a další pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou 4. vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej

	5. osvojení si věku přiměřených praktických dovedností 7.osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí	podle pokynu 7. ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, zacházet s grafickým materiálem a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) 8.zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a o své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.) 9.zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.). 11.rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých 13.mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.) 14.zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a náradím, výtvarnými pomůckami a materiály,
--	---	---

		jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- Konstruktivní a grafické činnosti
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrožících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Rizika:

- Denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- Omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- Nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
	I.Jazyk a řeč	I.Jazyk a řeč
Dítě a jeho psychika	2.rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu	2.pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 3. vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách 4.vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)

		11.popsat situaci (skutečnou, podle obrázku) 12.chápat slovní vtip a humor 13.sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech 15.poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
	2.rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) 3.posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)	1.vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového změněného, chybějícího) 3. pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno 6.vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení 11.řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“ 13.vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim
	III.Sebepojetí, city vůle	III.Sebepojetí, city vůle
	2.získání relativní citové samostatnosti 3.rozvoj schopnosti sebeovládání 4.rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat 6.rozvoj a kultivace mravního i estetického	1.odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory 3.rozhodovat o svých činnostech 4.ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým

	vnímání, cítění a prožívání 7.získání schopnosti záměrně řídit své chování a ovlivňovat vlastní situaci	rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování 5.vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnut se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod. 10.respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti 11.zorganizovat hru 13.prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.) 16.zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně-pohybovou či dramatickou improvizací apod.)
--	---	---

Vzdělávací nabídka:

I. Jazyk a řeč

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuze, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhu, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo
- prohlížení a „čtení“ knížek

II.Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

III. Sebepečetí, city, vůle

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- cvičení v projevoování citů (zvláště kladných), v sebekontrolu a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských činností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)

Rizika:

Jazyk a řeč

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)
- omezený přístup ke knížkám

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním

- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

Sebepojetí, city, vůle

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchů dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činnosti dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a ten druhý	1.seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému 2.osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem 3.posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, dětské skupině apod.) 7.ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými	1.navazovat kontakty s dospělým, kterému je dítě svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho 3.přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství 4.odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná 6.chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené 11.vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat

		se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.) 12. bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- společenské hry, společné aktivity nejrozličnějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sblížení dětí
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- činnosti zaměřené na porozumění pravidlům, vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně „psychosociálně“ bezpečné prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých her a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor.

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a společnost	1.poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí	1.uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až

	2.rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané 5.seznamování se se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije 8.rozvoj společenského i estetického vkusu	když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.) 2.pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat 3.chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé 4.začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti 6.adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody 7.vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s dopomocí) 9.chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí 12.zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod.
--	---	---

		15.vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
--	--	---

Vzdělávací nabídka:

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.)

Rizika:

- Nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- Příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- Zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- Schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- Nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- Ironizování a znevažování úsilí dítěte
- Nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- Chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozcím od neznámých lidí
- Nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

Vzdělávací oblast	Dílčí vzdělávací cíle	Očekávané výstupy
Dítě a svět	1.seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu	1.orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí

	k němu 2.vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách 5.osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy 6.rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách 7.rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám	(doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí) 2.zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) 3.uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc) 7.všímat si změn a dění v nejbližším okolí 8.porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v MŠ 11.pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)
--	--	--

Vzdělávací nabídka:

- Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím

- Hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- Pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystému (les, louka, rybník apod.)
- Smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Rizika:

- Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- Nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- Výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy